

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ЕВОЛЮЦІЇ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми зумовлена тим, що спортивна діяльність є однією з ключових сфер соціальної та культурної активності людини. Динамічний розвиток і трансформація соціокультурного простору, активізують інтерес до соціально-філософського осмислення спорту як соціального явища. Спорт є ефективним чинником трансформації сучасного українського соціуму відповідно до викликів ХХІ століття і завдань європейської інтеграції, що передбачає принципово нове осмислення місця і ролі людини в системі суспільних відносин та її спортивної діяльності. Необхідність соціально-філософського дослідження сутності спорту як важливої складової еволюційного розвитку соціальної та культурної активності людини, його корисного потенціалу, утвердження здорового способу життя та формування нової стратегії розвитку особистості – все це визначає актуальність теми нашого дослідження. **Мета дослідження** - соціально-філософський аналіз еволюційного розвитку розуміння корисності і необхідності спортивної діяльності. Відповідно до мети визначено **завдання** - дослідити процес еволюційного розвитку функціонування ціннісних основ спортивної діяльності в соціально-філософському розумінні у формуванні здорового способу життя людини. **Об'єкт дослідження** - спортивна діяльність як сфера соціального буття. **Предмет дослідження** - ціннісні аспекти спортивної діяльності в сучасному суспільстві. В процесі дослідження багатогранності спорту як соціокультурного явища зумовило використання порівняльного, діалектичного та аналогічного методів дослідження. У динамічному глобалізованому світі спорт став дівим чинником соціального розвитку й формою соціальної активності сучасної людини. Спортивна діяльність людини та її результати зумовлюють вирішення багатьох важливих соціальних завдань, зокрема повноцінне відтворення людини як біосоціальної, культурної істоти, надання особистості нових емоційних та естетичних вражень, засвоєння нею соціального досвіду. Ціннісну сутність спортивної діяльності охарактеризовано ще у філософських поглядах вчених античності і середньовіччя. Розглядаючи спортивну діяльність як соціальну дійсність, слід врахувати, що сама спортивна діяльність, як професійний спорт, спорт вищих досягнень, зароджувався в надрах як матеріальної, так і духовної культури первісного суспільства. Мирні протиборства та змагальні ігри виникли у надрах родоплемінного співтовариства як розв'язання внутрішніх індивідуальних та групових конфліктів. Пізніше вони трансформувались у спортивну діяльність. Стародавні греки вважали по-справжньому шасливим та повнокровним тільки таке життя, в якому змішувались між собою добро і зло. Соціальна природа стародавнього грека, котрий перебував у відкритому соціальному просторі, знаходить свій яскравий прояв в тому, що саме завдяки спортивним змаганням, насамперед Олімпійським іграм, він мав унікальну можливість практичного втілення ідеї публічності свого соціального буття. Завдяки філософським концепціям Сократа та Платона, в науковому обігу утвердилася відома понятійна тріада: Істина, Краса, Добро. Платон звертає увагу на чудові якості тіла, з його здатністю до удосконалення внаслідок регулярного, наполегливого, багатого в чому аскетичного, здійснення відповідних спортивних вправ, будь-то боротьба чи метання списа. «Тяжко знайти краще того, – зауважує Платон, – що знайдене з самих стародавніх часів. Для тіла – це гімнастичне виховання, а для душі – музичне» [1, с. 168]. Здоров'я – це ще не все, але все без здоров'я – ніщо. Ось чому за допомогою гімнастики всього тіла, підкреслює філософ, він прагне зробити здоров'я більш урівноваженим. Регулярне заняття відповідними спортивними вправами не тільки усіляко сприяє самореалізації особистості як в галузі філософської, так і спортивної діяльності, а й загартовує такі її важливі вольові риси, як силу духа, тіла, розуму, завзятість, мужність, наполегливість та цілеспрямованість. Епоха Середньовіччя, на відміну епохи Античності, наклала табу саме на тіло, тілесність, як нижчі, вторинні, людські цінності, поза якими вкрай проблематично увияти сутність спортивної діяльності. Принцип протиставлення тіла і духа, що бере свій початок від Платона, по-різному досліджувався та змінювався в історичні часи, що слідували за античністю.

Роздвоєність особистості в епоху Середньовіччя знаходила свій прояв тому, що релігією засуджувалося не лише все тілесне, а й ігри, які зневажали Господа. Незважаючи на негативне ставлення і офіційної влади середньовічного суспільства до будь-яких змагань, в цей період були поширені як масові, так і одиночні лицарські турніри, котрі поставали своєрідною формою спортивних змагань. Найбільш поширеними видами спорту у середньовічному суспільстві були верхова їзда, фехтування, боротьба, метання спису та молота, стрільба з лука, стрибки в довжину. Народні верстви, всупереч заборонам, зберігали та розвивали традиційні форми ігор та фізичних вправ, які інколи набували певних організаційних форм. Таким чином, всупереч негативному ставленню офіційної влади і Католицької церкви, до спортивних змагань у європейському середньовічному суспільстві народ мріяв про видовища. Формування якісно нових, на відміну від Середньовіччя, поглядів на спортивну діяльність відбулося в епоху Відродження. Зазначена епоха відновила філософське осмислення ідеї Античності про красу та гармонію тілесного й духовного і сприяла об'єднанню процесу розуміння античного та середньовічного особистості, на долю якої не впливав Божий промисел. Важливим є зростання авторитету спортивної діяльності у ХХ столітті. «Серйозним наслідком такої зміни соціокультурного пріоритету стало те, що у ХХ ст. набуло значного розповсюдження спортивно-святкове ставлення до життя, а торжество спорту – означало перемогу юнацьких цінностей над цінностями старості» [2, с. 57]. **Висновки.** Отже, в історії соціально-філософської думки, починаючи з античності й до сьогодення, спостерігається постійне звернення мислителів до осмислення соціокультурної сутності феномену спорту. Це зумовлюється як його суспільною роллю, так і характером домінуючих у ту чи іншу епоху світоглядних уявлень. В сучасному українському суспільстві спостерігається загрозна тенденція погіршення здоров'я нових поколінь, котра накладається на таке негативне явище, як падіння престижу здорового способу життя в результаті втрати пріоритетності регулярних занять фізичною культурою. У сучасних умовах сприяння здоровому способу життя, спорту належить виняткова роль у набутті індивідом необхідних духовних й фізичних якостей і тілесного здоров'я для успішної діяльності у різних сферах суспільного життя. Про те, стан здоров'я сучасного українського суспільства є досить невтішним, майже 90 % молоді мають відхилення у стані здоров'я, а понад 50% – незадовільну фізичну підготовку [3, с. 240]. Серед цінностей, які уособлює спортивна діяльність та фізична культура, пріоритетне місце для людини займає здоров'я, оскільки саме воно є найбільш значущою особистісною цінністю і його зміцненню повинна бути підпорядкована вся спортивна діяльність.

Список використаних джерел

1. Платон. Государство / Платон. // Сочинения в четырех томах. Т. 3. Ч. 1 / Под. общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Ф. Асмуса: Пер. с древнегреч. СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та: «Изд-во Олега Абышко», 2007. 752 с.
2. Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Философия культуры. М.: Искусство, 1991. 588 с.
3. Козлукова К. І. Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я студентів /К. І. Козлукова //Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпропетровськ, 2014. С.240–243.